

PRÁVNA ANALÝZA UZNESENIA NAJvyššieho SÚDU SR VO VECI SP. ZN. 3 CDO 146/2017

Uznesenie Najvyššieho súdu SR o potrebe eurokonformného výkladu ustanovenia Zákona č. 129/2010 Z. z. o členení splátok spotrebiteľského úveru sa nevysporiadava s judikatúrou Súdneho dvora EÚ pojednávajúcou o zákaze eurokonformného výkladu vnútroštátneho práva, ak by takým výkladom došlo k porušeniu vnútroštátnych výkladových metód, k porušeniu zásady právnej istoty alebo zákazu retroaktivity.

Najvyšší súd SR založil svoj výklad len na teleologickom výklade Zákona č. 129/2010 Z. z. (úmysel zákonodarcu vyjadrený v dôvodovej správe k nemu) bez toho, aby posúdil, či nedošlo prípadne aj k neúmyselnému chybnému transponovaniu Smernice do vnútroštátneho práva a bez toho, aby skúmal, aký význam zákonodarca prisúdil predmetnému slovnému spojeniu v čase, kedy ho zákonodarca použil vo vnútroštátnom právnom poriadku po prvý krát. Navyše, pri teleologickom výklade celkom opomenul tú časť dôvodovej správy k novele Zákona č. 129/2010 Z. z. (zákonu č. 279/2017 Z. z.), ktorým zákonodarca vyslovene uvádza, že „*ak by sme predmetné ustanovenia ponechali v zákone č. 129/2010 Z. z., Slovenská republika by išla nad rámec podmienok stanovených smernicou*“ a z tejto dôvodovej správy do svojho rozhodnutia selektívne vybral len tú časť, ktorá podporuje jeho závery.

Uznesenie Najvyššieho súdu SR vnáša do právnych vzťahov mimoriadnu právnu neistotu, kedy sa rôzne pojmy vykladajú totožne (ust. § 9 ods. 2 písm. l) pred novelou a po novele účinné od 01.05.2018, ale aj ust. § 4 ods. 1 písm. h) a ust. § 5 ods. 2 písm. a) zákona č. 129/2010 Z. z.).

Spojením historického výkladu skúmanej právnej normy s princípom právnej istoty, použitím všetkých ostatných výkladových metód ako aj porovnaním znenia právnych noriem obsiahnutých na rôznych miestach zákona č. 129/2010 Z. z., nie je možné dotknutému ustanoveniu Smernice priznať nepriamy účinok v znení zákona č. 129/2010 Z. z. účinného do 30.04.2018.

ÚVOD

Dňa 22. februára 2018 Najvyšší súd SR vo veci sp. zn. 3 Cdo 146/2017 prijal uznesenie (ďalej len „**Uznesenie**“), kde „*eurokonformným výkladom predmetného ustanovenia zákona č. 129/2010 Z.z., ktorý je v danom prípade nielen možný, ale aj potrebný, dospel dovolací súd k záveru, že v zmluvách uzatváraných podľa zákona č. 129/2010 Z.z. nemožno od dodávateľov žiadať, aby v nich uvádzali presný rozpis plánovanej amortizácie dlhu, teda rozpis splátok po častiach (samostatne vo väzbe na istinu, úrok a poplatky). Pokiaľ ustanovenie § 9 ods. 2 písm. k/ zákona č. 129/2010 Z.z. uvádza pojmy „výška“, alebo „počet“ či „termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov“, je za použitia eurokonformného výkladu dospieť k záveru, že toto ustanovenie len spresňuje, čo splátka úveru zahrňuje“¹.*

Nižšie podrobíme tento právny názor právnej analýze. Táto právna analýza sa obmedzuje len na posúdenie hmotnoprávnych otázok a nevenuje sa otázkam procesnoprávnym.

¹ Bod 26. Uznesenia

Táto právna analýza je spracovaná v týchto logických celkoch:

1. Výklad *contra legem*
 - 1.1 Nesprávnosť postupu Najvyššieho súdu SR odôvodnený (iba) argumentáciou účelu zákona č. 129/2010 z. z., poukázanie na historický výklad
 - 1.2 Ostatné vnútroštátne výkladové metódy
2. Výklad porušujúci zásadu právnej istoty
3. Výklad porušujúci zásadu zákazu retroaktivity
4. Výber judikatúry všeobecných súdov po prijatí predmetného uznesenia Najvyššieho súdu SR
5. Prejudiciálne otázky na Súdny dvor EÚ
6. Záver.

1. VÝKLAD CONTRA LEGEM

Súdny dvor EÚ v rozsudku z 24. januára 2012 vo veci **C-282/10 Dominguez**, ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Cour de cassation (Francúzsko), riešil obdobnú situáciu ako Najvyšší súd SR v prejednávanej veci. Predmetom sporu v právnej veci C-282/10 Dominguez bolo, v skratke, posúdenie otázky, ako má postupovať vnútroštátny súd pri výklade vnútroštátneho právneho predpisu, ktorý sa odchyľil od európskej smernice (v prejednanom prípade od čl. 7 Smernica 2003/88/ES), hoci samotná smernica nepovoľovala odklon od tohto článku (Článok 17 smernice 2003/88 stanovuje, že členské štáty sa môžu odchyliť od niektorých ustanovení tejto smernice. Od článku 7 uvedenej smernice nie je prípustná nijaká odchýlka, bod 6. Rozsudku C-282/10 Dominguez).

Súdny dvor EÚ celkom jasne rozhodol, a to tak, ako je uvedené nižšie:

„Vnútroštátnemu súdu prináleží overiť, či môže dospieť k výkladu vnútroštátneho práva, ktorý umožňuje zahrnúť neprítomnosť pracovníka na pracovisku z dôvodu úrazu na ceste do práce pod niektorý z prípadov spomínaných v článku L. 223-4 Zákonníka práce, pričom zohľadní vnútroštátne právo ako celok, predovšetkým uvedený článok Zákonníka práce, a uplatní výkladové metódy, ktoré toto právo uznáva, s cieľom zaručiť úplnú účinnosť smernice 2003/88 a dospieť k riešeniu, ktoré je v súlade s účelom sledovaným touto smernicou.

Ak taký výklad nie je možný, vnútroštátnemu súdu prináleží overiť, či sa vzhľadom na právnu povahu žalovaných vo veci samej voči nim možno dovoľávať priameho účinku článku 7 ods. 1 smernice 2003/88.

Pokiaľ však vnútroštátny súd nedospeje k riešeniu stanovenému v článku 7 smernice 2003/88, účastník konania, ktorý bol poškodený nesúladosť vnútroštátneho práva s právom Únie, sa môže odvolať na rozsudok z 19. novembra 1991, Francovich a i. (C-6/90 a C-9/90), aby mu prípadne bola priznaná náhrada utrpenej škody.“

V kontexte vyššie uvedeného mal postupovať aj Najvyšší súd SR a mal „zohľadniť vnútroštátne právo ako celok, predovšetkým uvedený článok, a uplatniť výkladové metódy, ktoré toto právo uznáva“.

Najvyšší súd SR však takto nepostupoval, keďže Najvyšší súd SR zvolil len jednu jedinú výkladovú metódu vnútroštátneho poriadku, v ktorej našiel možnosť vykladať vnútroštátne právo eurokonformne (jednalo sa o teleologický výklad, teda výklad z účelu predpisu), pričom ako poukážeme nižšie, aj túto výkladovú metódu použil nesprávne, a ostatné výkladové metódy úplne odignoroval, resp. sa nimi *ani len nezaoberal*.

V texte nižšie:

- 1.1 podrobíme postup Najvyššieho súdu SR pri použití teleologického výkladu (účel predpisu) právnej analýze, a
- 1.2 poukážeme na ostatné výkladové metódy svedčiace nemožnosti eurokonformného výkladu sporného ustanovenia o členení splátok spotrebiteľského úveru.

1.1 NESPRÁVNOSŤ POSTUPU NAJVVŠŠIEHO SÚDU SR ODÔVODNENÝ (IBA) ARGUMENTÁCIOU ÚČELU ZÁKONA Č. 129/2010 Z. Z.; POUKÁZANIE NA HISTORICKÝ VÝKLAD

Najvyšší súd SR prijal záver, že eurokonformným výkladom je možné a potrebné prijať v zmluvách uzatváraných podľa zákona č. 129/2010 Z. z. nemožno od dodávateľov žiadať, aby v nich uvádzali presný rozpis plánovanej amortizácie dlhu, teda rozpis splátok po častiach (samostatne vo väzbe na istinu, úrok a poplatky). Pokiaľ ustanovenie § 9 ods. 2 písm. k/ zákona č. 129/2010 Z. z. uvádza pojmy „výška“, alebo „počet“ či „termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov“, je za použitia eurokonformného výkladu dospieť k záveru, že toto ustanovenie len spresňuje, čo splátka úveru zahrňuje.

Nižšie citujúc niektoré body odôvodnenia Uznesenia, Najvyšší súd SR svoje rozhodnutie založil výlučne na posúdení toho, čo bolo účelom zákona č. 129/2010 Z. z., ktorý je vyjadrený v dôvodovej správe k návrhu zákona č. 129/2010 Z. z., a síce že týmto účelom bolo transponovať Smernicu v plnom rozsahu a od tejto sa neodkláňať:

Bod 22. Uznesenia: „V úvode všeobecnej časti dôvodovej správy k zákonu č. 129/2010 Z.z. sa uvádza, že predložený návrh zákona „je svojím obsahom úplnou transpozíciou smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS do slovenského právneho poriadku. Uplatňovaním tejto novej úpravy bude slovenský úverový trh zosúladený v rámci vnútorného trhu Spoločenstva“. V závere všeobecnej časti dôvodovej správy k zákonu č. 129/2010 Z.z. sa konštatuje, že predkladaným zákonom je Smernica transponovaná do slovenského právneho poriadku v plnom rozsahu.“

Bod 25. Uznesenia: „...Ako už bolo uvedené, úmyslom zákonodarcu, ktorý zreteľne vyjadril aj v úvodnej časti dôvodovej správy k zákonu č. 129/2010 Z.z., bolo transponovať Smernicu v celom rozsahu. Zámerom zákonodarcu teda bezpochyby nebolo, aby **ново prijímané** ustanovenie § 9 ods. 2 písm. k/ zákona č. 129/2010 Z.z. bolo v rozpore s článkom 10 ods. 2 Smernice. To je skutočnosť, na ktorú musí vziať zreteľ vnútroštátny súd pri aplikácii ustanovenia § 9 ods. 2 písm. k/ zákona č. 129/2010 Z.z.

Bod 27. Uznesenia: „**Z dôvodovej správy k zákonu č. 129/2010 Z.z.** v žiadnom prípade nevyplýva, že by zámerom zákonodarcu bolo, aby ustanovenie § 9 ods. 2 písm. k/ tohto zákona sprísnilo požiadavku zakotvenú v Smernici, teda to, aby zmluva o úvere upravovala výšku, počet a termíny splátok ako súboru, ktorý zahŕňa istinu, úroky a aj iné poplatky. Podľa presvedčenia dovolacieho súdu zohľadňujúceho aj účel zákona, ktorý je vyjadrený v dôvodovej správe, teda ustanovenie § 9 ods. 2 písm. k/ zákona č. 129/2010 Z.z. neupravuje požiadavku odlišnú od toho, ako ju vymedzuje článok 10 ods. 2 písm. h/ Smernice.“

Bod 29. Uznesenia: „Vychádzajúc z účelu Smernice, právnych záverov vyjadrených v Rozsudku, účelu § 9 ods. 2 písm. k/ zákona č. 129/2010 Z.z. a čiastkových právnych záverov vyjadrených vyššie dovolací súd uzatvára, že predmetné ustanovenie je potrebné interpretovať tak, že nie je potrebné, aby zmluva o spotrebiteľskom úvere obsahovala číselné vyjadrenie toho, aká je konkrétna vnútorná skladba tej ktorej anuitnej splátky...“.

V prvom rade si dovoľujeme uviesť, že pri problematike nesúladu vnútroštátneho právneho poriadku so smernicou je nedostačujúce ohraničiť sa len na skúmanie účelu transponovaného právneho predpisu, najmä v kontexte tzv. maximálnej harmonizácie (zákazu odchýlenia sa od znenia smernice pri jej implementovaní),

čo bolo aj v tomto prípade (čl. 22 ods. 1 Smernice 2008/48). Z účelu transponovaného právneho predpisu (dôvodová správa zákona č. 129/2010 Z. z.) totiž môžeme zistiť iba to, či bolo alebo nebolo úmyslom zákonodarcu sa od smernice odchýliť. **Ak však zistíme, že úmyslom zákonodarcu nebolo odchýliť sa od znenia smernice, ešte stále nemáme vyriešenú otázku či Smernica bola v skutočnosti vadne implementovaná (či už naozaj chybné alebo len neúplne/nedostatočne) alebo nie, keďže k takejto nesprávnej implementácii mohlo dôjsť aj chybou, omylom. Takže skutočnosť, či odchýlenie sa od Smernice vskutku bol úmysel zákonodarcu alebo nie, nie je pre posudzovanie prípustnosti nepriameho účinku Smernice (eurokonformného výkladu Zákona) relevantná. Ako vyplýva z odbornej literatúry, relevantná je otázka, či Smernica bola v skutočnosti vadne implementovaná (či už naozaj chybné alebo len neúplne/nedostatočne)² alebo nie.**

V tomto konkrétnom prípade je zjavné, že Smernica bola implementovaná vadne, a to z dvoch dôvodov:

1. Zákonodarcu implementoval požiadavku Smernice **odchylné** od Smernice (porovnaj odlišné jazykové vyjadrenie), pričom toto odchylné jazykové vyjadrenie pochádza celkom jednoznačne z pôvodnej právnej úpravy spotrebiteľských úverov (zákon č. 258/2001 Z. z.), a
2. v dôvodovej správe k novele Zákona č. 129/2010 Z. z., a to zákonu č. 279/2017 Z. z., ktorým zákonodarcu zosúladiť s účinnosťou od 01.05.2018 sporné ustanovenie so Smernicou, zákonodarcu vyslovene uvádza, že **„ak by sme predmetné ustanovenia ponechali v zákone č. 129/2010 Z. z., Slovenská republika by išla nad rámec podmienok stanovených smernicou“** (čo Najvyšší súd SR vo svojom Uznesení tiež opomenul, keď vo svojom odôvodnení uviedol len takú časť tejto dôvodovej správy, ktorá vyhovovala záverom v ňom uvedeným, a síce že „V dôvodovej správe k tomuto zákonu sa uvádza, že vypustenie náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere bolo nevyhnuté so zreteľom na závery vyjadrené v Rozsudku“; bod. 30 Uznesenia, a teda tú časť, ktorá jeho záverom nevyhovovala, jednoducho do úvahy nezobral).

Nad rámec výkladových metód uvedených v bode 1.2 nižšie je potrebné vziať do úvahy skutočnosť, že predmetné ustanovenie Zákona č. 129/2010 Z. z. nebolo po prvýkrát zakomponované do nášho právneho poriadku Zákonom č. 129/2010 Z. z. (hic transpozíciou Smernice), tak, ako to nesprávne uvádza Najvyšší súd SR v bode 25. odôvodnenia Uznesenia („Zámerom zákonodarcu teda bezpochyby nebolo, aby novu prijímané ustanovenie § 9 ods. 2 písm. k/ zákona č. 129/2010 Z.z. bolo v rozpore s článkom 10 ods. 2 Smernice...“) a teda dané ustanovenie je potrebné podrobiť aj **výkladu historickému, ktorý uvádzame nižšie.**

Ako poukážeme nižšie, vzhľadom na skutočnosť, že slovné spojenie „splátok istiny, úrokov a iných poplatkov“ nebolo použité po prvýkrát zákonom č. 129/2010 Z. z., ale o 9 rokov skôr, a to Zákonom č. 258/2001 Z. z., výklad Najvyššieho súdu SR, ktorý je založený na teleologickom výklade zákona č. 129/2010 Z. z., je už zo samotnej logiky veci nesprávny, keďže Najvyšší súd SR opomenul skúmať právnu normu, v ktorej zákonodarcu použil skúmanú normu po prvýkrát (čo má zásadný vplyv tiež na otázku právnej istoty).

Prvýkrát v právnom poriadku SR bola otázka uvedenia členenia splátok spotrebiteľského úveru zakotvená v ust. § 4 ods. 2 písm. a) zákona č. 258/2001 Z. z. zo 14. júna 2001 o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov (ďalej len „**Zákon č. 258/2001 Z. z.**“), v zmysle ktorého platilo, že „Zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí obsahuje najmä:

„sumu, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov; **ak je to možné, treba uviesť aj súčet týchto platieb** s upozornením na možnosť účtovania kompenzácie ušlých výnosov, ak veriteľ chce túto možnosť využiť“.

² M. Bobek, P. Bříza, J. Komárek: Vnitrostátní aplikace práva Evropské unie, C.H.Beck, 2011, str. 101-102

Práve v tomto prípade bolo uvedené (ne)sporné ustanovenie použité v slovenskej legislatíve po prvý krát a z tohto dôvodu je v tomto právnom predpise potrebné nájsť odpoveď na to, aký bol skutočný úmysel zákonodarcu pri použití týchto slov a v tomto kontexte je potrebné skúmať, či existuje vnútroštátna výkladová metóda, ktorá členenie splátok nepožaduje.

Vyjadrením slov „*sumu, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov*“, ktoré boli po prvý krát použité v roku 2001, pričom Smernica 2008/48/ES, ktorú vykladal aj Súdny dvor EÚ, bola prijatá až v roku 2008, mal zákonodarca jednoznačne na mysli rozčlenenie jednotlivých položiek, čo vyplýva z jazykového (gramatického, verbálneho) výkladu ako aj logického výkladu Zákona, pričom uvedené bolo potvrdené v mnohopočetnej a ustálenej judikatúre, ktorá bola aj v prípade výkladu zákona č. 258/2001 Z. z., teda nielen zákona č. 129/2010 Z. z., ktorý transponoval Smernicu 2008/48/ES, potvrdená aj Najvyšším súdom SR³.

Vyššie uvedená povinnosť rozčlenenia jednotlivých platieb je podporená tiež vetou za bodkočiarkou, kde zákonodarca uviedol dodatočnú povinnosť pre veriteľa, a to povinnosť uviesť aj súčet týchto platieb, ak je to možné (čo pri bežnom spotrebiteľskom úvere je bezproblémovo možné). Na prvý pohľad sa môže zdať, že uvedením vety za bodkočiarkou nie je jasné, či mal zákonodarca na mysli súčet náležitostí splátky alebo či mal na mysli uvedenie tzv. celkovej čiastky spojenej so spotrebiteľským úverom (teda výška úveru + celkové náklady), *za predpokladu, že toto uvedenie je možné*. Výklad, že zákonodarca mal na mysli uvedenie tzv. celkovej čiastky, je potrebné celkom jednoznačne odmietnuť, a to z dôvodu uvedeného nižšie. Zákon č. 258/2001 Z. z. v znení relevantnom k vyššie rozoberanému ustanoveniu vo svojom ust. § 2 písm. c) definoval, čo sa rozumie pod pojmom „*celkové náklady spotrebiteľa spojené so spotrebiteľským úverom*“⁴. Následne, v ust. § 2 písm. d) definoval, čo sa rozumie pod pojmom „*ročná percentuálna miera nákladov*“, ktorou tento zákon rozumel „*sadzbu, ktorá sa aplikuje na výpočet podľa prílohy tohto zákona z hodnoty celkových nákladov spotrebiteľa spojených so spotrebiteľským úverom a výšky poskytnutého spotrebiteľského úveru*“. Následne, v ust. § 4 ods. 2 písm. g) zákonodarca ustanovil, že „*Zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí obsahuje najmä ročnú percentuálnu mieru nákladov; ak nie je uvedená, spotrebiteľský úver sa považuje za bezúročný a bez poplatkov*“. Ak teda zákonodarca požadoval *exaktné* uvedenie RPMN (neuvedenie ktorej bolo v danom právnom stave jedinou podmienkou pre bezúročnosť a bezpoplatkovosť spotrebiteľského úveru), ktoré muselo vychádzať z 2 *exaktných* údajov (a to výška spotrebiteľského úveru a celkové náklady), výklad, ktorým by zákonodarca požadoval uvedenie takejto celkovej čiastky (teda súčtu týchto dvoch *exaktných* hodnôt), *len za predpokladu, že je to možné*, by bol nelogický a protirečiaci tomu, aby v Zmluve bolo uvedené *exaktné* a presné RPMN. V takom prípade by totiž zákonodarca požadoval uvedenie presného RPMN tiež *len „za predpokladu, že toto uvedenie je možné“*.

³ Rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Sžo /19 /2012 zo dňa 12.03.2013, ktorým potvrdil rozsudok Krajského súdu v Prešove zo dňa 21.02.2012, sp. zn. 3S/53/2011-43

⁴ Zákon č. 258/2001 Z. z. v rozhodnom čase ich definoval nasledovne: „*Celkovými nákladmi spotrebiteľa spojenými so spotrebiteľským úverom všetky náklady vrátane úroku a poplatkov, ktoré sú spojené s poskytnutím spotrebiteľského úveru, s výnimkou*

1. *sankcií uplatnených veriteľom voči spotrebiteľovi za nesplnenie záväzku uvedeného v zmluve o spotrebiteľskom úvere,*
2. *poplatkov, ktoré je spotrebiteľ povinný zaplatiť pri kúpe tovaru alebo služby okrem kúpnej ceny tovaru alebo kúpnej ceny služby,*
3. *poplatkov za prevod peňažných prostriedkov a za udržiavanie účtu určeného na získanie platieb na úhradu spotrebiteľského úveru, platenia úroku a iných poplatkov s výnimkou prípadov, keď spotrebiteľ nemá možnosť výberu veriteľa a tieto poplatky sú neprimerane vysoké v porovnaní s obvyklými poplatkami za obdobné úvery. To sa nevzťahuje na poplatky za vyberanie takýchto úhrad alebo platieb bez ohľadu na to, či sa vykonávajú v hotovosti alebo inak,*
4. *členských príspevkov pre profesijné a záujmové združenia alebo skupiny,*
5. *poplatkov za poistenie alebo záruky okrem tých poplatkov, ktoré sú určené na zabezpečenie platby veriteľovi v prípade smrti, invalidity, choroby alebo nezamestnanosti spotrebiteľa v sume rovnakej alebo menšej, ako je celková výška spotrebiteľského úveru, úroku a poplatkov, ktoré musia byť určené veriteľom ako podmienka poskytnutia spotrebiteľského úveru;“.*

Vyššie uvedená požiadavka na členenie splátok vyplýva tiež z **dôvodovej správy**, v zmysle ktorej „*ustanovenie stanovuje povinné náležitosti zmluvy o úvere nad rámec všeobecných náležitostí, ktorými je aj ročná percentuálna miera nákladov, frekvencia, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov, výpočet celkových nákladov spotrebiteľa spojených s úverom.*“.

Navyššie, je potrebné poukázať na skutočnosť, že zákon č. 258/2001 Z. z. prevzal Smernicu Rady 87/102/EHS z 22. decembra 1986 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, ktoré sa týkajú spotrebiteľského úveru (Ú.v. ES L 42, 12.2.1987) v znení smernice Rady 90/88/EHS z 22. februára 1990 (Ú.v. ES L 61, 10.3.1990) a smernice Európskeho parlamentu a Rady 98/7/ES zo 16. februára 1998 (Ú.v. ES L 101, 1.4.1998). V zmysle čl. 15 tejto Smernice „*Táto smernica nezamedzuje členským štátom, aby udržiavali a prijímali prísnejšie ustanovenia k ochrane spotrebiteľov konzistentné s ich záväzkami, ktoré vyplývajú zo zmluvy.*“. Uvedené potvrdil aj zákonodarca v **dôvodovej správe** k návrhu tohto zákona, keď uviedol, že „Prijatím predmetného návrhu zákona bude zabezpečená požiadavka na zosúladenie nášho práva s právom Európskej únie v oblasti spotrebiteľských úverov, konkrétne so smernicou 87/102/EEC zo dňa 12. 2. 1987 a doplnujúcimi smernicami 90/88/EEC a 98/7/EC.... Základnou požiadavkou vyplývajúcej zo smernice je, aby spotrebiteľ dostával primerané informácie o podmienkach úveru, nákladoch na poskytnutý úver a o záväzkoch. Smernica vyžaduje výhradne písomnú formu uzatvorenia zmluvy, určuje povinné náležitosti zmluvy, pričom ide o zmluvy uzatvorené na finančné čiastky vyššie ako 200 ECU a nižšie ako 20 000 ECU. Ďalej smernica stanovuje záväzný jednotný matematický vzorec pre výpočet ročnej percentuálnej úrokovej sadzby a povinnosť uvádzať príklady tohto výpočtu. Smernica stanovuje právo spotrebiteľa na predčasnú úhradu úveru, upravuje činnosť fyzických osôb alebo právnických osôb poskytujúcich spotrebiteľský úver a ochranu dlžníka - spotrebiteľa v prípadoch, keď zmluvu ukončí veriteľ. **Smernica sa zakladá na minimálnej harmonizácii, členské štáty si v oblasti ochrany spotrebiteľa môžu zaviesť prísnejšie ustanovenia, čím zabezpečia spotrebiteľom na svojom území komplexnejšiu ochranu.**“.

Ust. § 4 ods. 2 Zákona č. 258/2001 Z. z. bolo následne zákonom č. 568/2007 Z. z. novelizované, a to tak, že legislatívno-technicky bola predmetná náležitosť zmluvy o spotrebiteľskom úvere presunutá z písm. a) do písm. i), v zmysle ktorého platilo, že „*Zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí musí obsahovať:*“

„*výšku, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov.*“.

Zákonodarca teda pôvodné ust. § 4 ods. 2 písm. a) Zákona č. 258/2001 Z. z. novelizoval tak, že:

- i) legislatívno-technicky upravil dané ustanovenie a to tak, že slovo „*sumu*“ nahradil slovom „*výšku*“, a
- ii) vypustil požiadavku „*uviesť aj súčet týchto platieb (ak je to možné) s upozornením na možnosť účtovania kompenzácie ušlých výnosov, ak veriteľ chce túto možnosť využiť.*“.

Z **dôvodovej správy** (všeobecná časť) k uvedenému zákonu vyplýva, že „*Návrh zákona sa predkladá ako iniciatívny materiál Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky...*“, pričom cieľom navrhovanej úpravy je okrem iného „*posilniť postavenie spotrebiteľa pri uzatváraní spotrebiteľských zmlúv.*“.

Z dôvodovej správy (osobitná časť) k uvedenému zákonu vyplýva, že „*Nakoľko cieľom novely zákona je najmä zvyšovanie informovanosti spotrebiteľov, bolo potrebné zlúčiť, zmeniť a doplniť § 4 ods. 2 a 3, ktoré upravujú náležitosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere... Spotrebiteľ musí byť informovaný v akých termínoch, resp. kedy, v akej výške a ako dlho je povinný plniť si povinnosti (splácať istinu, úroky a iné poplatky) vyplývajúce mu zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere.*“.

Je zřejmé, že **uvedenou novelou zákonodarca neupustil od požiadavky členenia splátok spotrebiteľského úveru, vypustil len požiadavku na uvedenie súčtu týchto platieb** a jeho cieľom nebolo zníženie ochrany spotrebiteľa, naopak jeho posilnenie.

Najbližšia „novelizácia“ predmetného ustanovenia prišla v dôsledku zrušenia Zákona č. 258/2001 Z. z., a to prijatím Zákona č. 129/2010 Z. z., ktorý implementoval o. i. Smernicu 2008/48.

Ustanovenie o náležitostiach zmlúv o spotrebiteľskom úvere, pôvodne vyjadrené v ust. § 4 Zákona č. 258/2001 Z. z., bolo presunuté do ust. § 9 Zákona č. 129/2010 Z. z., v zmysle ktorého písm. l) odseku 2 platilo, že *„Zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí podľa Občianskeho zákonníka musí obsahovať tieto náležitosti:*

výšku, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov, prípadné poradie, v ktorom sa budú splátky priradovať k jednotlivým nesplateným zostatkom s rôznymi úrokovými sadzbami spotrebiteľského úveru na účely jeho splatenia“.

Následne, slovenský zákonodarca pristúpil dňa 12.10.2017 k novelizácii (*okrem iného*) predmetného ustanovenia Zákona o členení splátok na splátky istiny, úrokov a iných poplatkov, keď prijal zákon č. 279/2017 Z. z., ktorý nadobudne účinnosť dňa 01.05.2018. Predmetnou novelou zákonodarca novelizoval Zákon a to tak, že zosúladiť Zákon so Smernicou, keď zmenil Zákonnú požiadavku na obsah zmluvy o spotrebiteľskom úvere tak, že v zmysle ust. § 9 ods. 2 písm. i) *„Zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí podľa Občianskeho zákonníka musí obsahovať tieto náležitosti:*

výšku, počet a frekvenciu splátok, prípadné poradie, v ktorom sa budú splátky priradovať k jednotlivým nesplateným zostatkom s rôznymi úrokovými sadzbami spotrebiteľského úveru na účely jeho splatenia“.

Z vyššie uvedeného historického výkladu, ako aj ostatných výkladov uvedených v bode 1.2 nižšie, je zřejmé, že zákonodarca slovami *„výšku, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov“* mal na mysli členenie splátok spotrebiteľského úveru a slovami *„frekvencia splátok“* mal na mysli uvedenie len samotnej celkovej výšky splátky bez jej vnútorného členenia

1.2 OSTATNÉ VNÚTROŠTÁTNE VÝKLADOVÉ METÓDY

V zmysle ustálenej judikatúry Súdneho dvora EÚ však platí, že rozsah a medze nepriameho účinku smerníc je vyjadrený jednak právom EÚ, **jednak právom vnútroštátnym**. Spolupôsobenie týchto dvoch právnych poriadkov sa prejavuje tak, že vnútroštátne ustanovenie je možné vykladať eurokonformne, len za použitia vnútroštátnym poriadkom aprobovaných výkladových metód (a všeobecných právnych zásad, najmä zásady právnej istoty a zákazu retroaktivity)⁵. **Ako vyplýva z vyššie uvedeného, použitím každej vnútroštátnej výkladovej metódy, vrátane výkladu teleologického (nemáme na mysli vytrhnuté skúmanie len dôvodovej správy zákona č. 129/2010 Z. z., ale skúmanie tiež dôvodovej správy zákona č. 279/2017 Z. z., kde teleologickým výkladom dospejeme k záveru, že Zákon išiel nad rámec Smernice, a dôvodovej**

⁵ M. Bobek, P. Bříza, J. Komárek: Vnitrostátní aplikace práva Evropské unie, C.H.Beck, 2011, str. 162

správy zákona č. 258/2001 Z. z., kde bola táto norma použitá po prvý krát, a berúc tiež do úvahy skutočnosť, že skúmanie len dôvodovej správy zákona č. 129/2010 Z. z. nevyklučuje možnosť neúmyselnej chybnéj transpozície), dospejeme k záveru, že slová „výšku, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov“ je nevyhnutné vykladať tak, že tieto požadujú členenie splátok na splátky istiny, úrokov a iných poplatkov. „Prebit“ vnútroštátne právo nepriamym účinkom Smernice nie je možné, nakoľko eurokonformný výklad má limity vo vnútroštátnom práve.

Jednotlivé vnútroštátne výkladové metódy podporujúce tento záver sme uviedli v našej právnej analýze **Prečo rozsudok SD EÚ vo veci Home Credit ca Klára Biróová nie je spôsobilý zmeniť rozhodovacia prax všeobecných súdov SR**, kde **jazykovým (gramatickým, verbálnym) výkladom Zákona** aj **logickým výkladom Zákona** daného ustanovenia Zákona je potrebné prijať záver, že zákonodarca požadoval členenie splátok na splátky istiny, splátky úrokov a splátky iných poplatkov. Ako sme uviedli v našej právnej analýze **Pohľad zákonodarcu na rozpor medzi zákonom a smernicou v otázke členenia splátok spotrebiteľského úveru na splátky istiny, splátky úrokov a splátky iných poplatkov**, k rovnakému právnemu záveru je potrebné dospieť aj **teleologickým a autentickým výkladom Zákona v znení zákona č. 279/2017 Z. z.** (výkladom e ratione legis), a **logickým výkladom Zákona v znení zákona č. 279/2017 Z. z.** (metódou *a contrario* ako aj metódou *ad absurdum*).

Nad rámec týchto výkladových metód si dovoľujeme poukázať na ďalšiu výkladovú metódu, a to **metódu komparatívnu**, pričom túto je potrebné vziať úvahy v dvoch rovinách, a to:

- a) porovnanie zákonných požiadaviek na uvedenie členenia splátok pre rôzne druhy spotrebiteľského úveru, a
- b) porovnanie zákonných požiadaviek na uvedenie členenia splátok vo vzťahoch pred uzatvorením zmluvy a v zmluve samotnej v kontexte novely zákona č. 129/2010 Z. z. prostredníctvom zákona č. 279/2017 Z. z.

Ad a) porovnanie zákonných požiadaviek na uvedenie členenia splátok pre rôzne druhy spotrebiteľského úveru

V zmysle ust. § 4 (Poskytovanie informácií pred uzatvorením zmluvy o spotrebiteľskom úvere) ods. 1 písm. h) zákona č. 129/2010 Z. z. (pozn.: pred aj po novele zákona vykonanej zákonom č. 279/2017 Z. z.), **účinného od 11.06.2010** „Veriteľ alebo finančný agent je povinný v dostatočnom časovom predstihu pred uzatvorením zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo pred prijatím ponuky o spotrebiteľskom úvere poskytnúť spotrebiteľovi v súlade so zmluvnými podmienkami ponúkanými veriteľom alebo požiadavkami spotrebiteľa informácie o výške, počte a termínoch splátok istiny, úrokov a iných poplatkov, prípadne o poradí, v ktorom sa budú splátky priradovať k jednotlivým nesplateným zostatkom s rôznymi úrokovými sadzbami spotrebiteľského úveru na účely jeho splatenia“.

Pred uzatvorením zmluvy o spotrebiteľskom úvere teda zákonodarca požaduje, aby spotrebiteľ mal k dispozícii aj informácie o „výške, počte a termínoch splátok istiny, úrokov a iných poplatkov“.

Avšak v zmysle ust. § 5 (Osobitné ustanovenia o informáciách poskytovaných pred uzatvorením niektorých zmlúv o spotrebiteľskom úvere) ods. 2 písm. a) zákona č. 129/2010 Z. z., **účinného od 11.06.2010**, už zákonodarca požaduje vyjadrenie náležitosti pre obsah splátky **inak**, a to tak, že „Pri spotrebiteľskom úvere podľa § 1 ods. 5 [pozn. autora: spotrebiteľský úver vo forme prekročenia, ktorý je bližšie upravený v ust. § 18 zákona č. 129/2010 Z. z.] je veriteľ alebo finančný agent povinný poskytnúť spotrebiteľovi informácie podľa § 4 ods. 1 písm. a) až d), f), g), l), q) a s); okrem týchto informácií je veriteľ alebo finančný agent povinný poskytnúť informácie o výške, počte a termínoch splátok spotrebiteľa a prípadne poradie, v akom sa budú splátky priradovať k jednotlivým nesplateným zostatkom s rôznymi úrokovými sadzbami spotrebiteľského úveru na účely jeho splatenia“, pričom s účinnosťou od 1.5.2018 bolo slovo „termínoch“ nahradené slovom „frekvencií“.

Pred uzavretím zmluvy o spotrebiteľskom úvere vo forme prekročenia teda zákonodarca nepožaduje, aby spotrebiteľ mal k dispozícii aj informácie o „výške, počte a termínoch splátok istiny, úrokov a iných poplatkov“, ale len o „výške, počte a termínoch splátok spotrebiteľta“.

Je zjavné, že v prípade (jednoduchšieho) spotrebiteľského úveru vo forme prekročenia zákonodarca požaduje, aby bol spotrebiteľ informovaný o výške, počte a termínoch splátok, avšak v prípade (komplikovanejšieho a v praxi finančne podstatne obsiahlejšieho iného druhu spotrebiteľského úveru) zákonodarca jednoznačne túto požiadavku **sprísňuje**, a to požiadavkou uviesť informácie o výške, počte a termínoch splátok istiny, úrokov a iných poplatkov. Zo zákona ani z praxe však nevyplýva, že by skladba splátky v spotrebiteľskom úvere vo forme prekročenia bola iná ako skladba splátky iného spotrebiteľského úveru. Aj v splátke spotrebiteľského úveru vo forme prekročenia je potrebné hradiť úroky (ust. § 18 ods. 2 písm. c) zákona č. 129/2010 Z. z.) a prípadne aj poplatky (ust. § 18 ods. 2 písm. d) zákona č. 129/2010 Z. z.). Takáto sprísnená požiadavka následne bola zakotvená aj v diskutovanom ust. § 9 ods. 2 písm. l) zákona č. 129/2010 Z. z. v znení účinnom do 30.04.2018.

Ad b) porovnanie zákonných požiadaviek na uvedenie členenia splátok v právnych vzťahoch pred uzatvorením zmluvy a v zmluve samotnej v kontexte novely zákona č. 129/2010 Z. z. prostredníctvom zákona č. 279/2017 Z. z.

Ako sme uviedli vyššie, v zmysle ust. § 4 (Poskytovanie informácií pred uzavretím zmluvy o spotrebiteľskom úvere) ods. 1 písm. h) zákona č. 129/2010 Z. z. (pozn.: pred aj po novele zákona vykonanej zákonom č. 279/2017 Z. z.), účinného od 11.06.2010 „*Veriteľ alebo finančný agent je povinný v dostatočnom časovom predstihu pred uzavretím zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo pred prijatím ponuky o spotrebiteľskom úvere poskytnúť spotrebiteľovi v súlade so zmluvnými podmienkami ponúkanými veriteľom alebo požiadavkami spotrebiteľa informácie o výške, počte a termínoch splátok istiny, úrokov a iných poplatkov, prípadne o poradí, v ktorom sa budú splátky priradovať k jednotlivým nesplateným zostatkom s rôznymi úrokovými sadzbami spotrebiteľského úveru na účely jeho splatenia*“. **Uvedené ustanovenie nebolo predmetom novely zákona č. 129/2010 Z. z. prostredníctvom zákona č. 279/2017 Z. z.**

Uvedené ustanovenie z predzmluvných vzťahov bolo následne totožne upravené v zákonných náležitostiach zmluvy samotnej, a to v diskutovanom ust. § 9 ods. 2 písm. l).

Novelou zákona č. 129/2010 Z. z. prostredníctvom zákona č. 279/2017 Z. z. účinnou od 01.05.2018 zákonodarca upustil od požiadavky členenia splátok, avšak túto náležitosť neupravil v predzmluvných vzťahoch a túto ponechal nedotknutú.

Ak teda zákonodarca z dvoch totožných ustanovení (členenie splátok v predzmluvných vzťahoch, členenie splátok v zmluve) novelizuje iba jedno, je zjavné, že jeho úmyslom je druhé ustanovenie ponechať v pôvodnom význame. V opačnom prípade by sme postup zákonodarcu museli označiť za mätúci. Ak teda zákonodarca novelizoval ust. § 9 a od 01.05.2018 nepožaduje členenie splátok spotrebiteľského úveru, avšak jazykovo totožné ustanovenie v predzmluvných vzťahoch (§ 4) ponecháva nezmenené, je zjavné, že v tejto časti chce ponechať v platnosti a účinnosti pôvodnú, odlišnú právnu úpravu.

Sám zákonodarca teda ust. § 9 po novelizácii posunul na úroveň § 5 v predzmluvných vzťahoch, ktoré od počiatku ustanovovalo požiadavku uvádzať výšku „splátok“ bez dodatku istiny, úrokov a poplatkov, avšak v predzmluvných vzťahoch pre všetky ostatné spotrebiteľské úpravy (§ 4)

ponecháva doterajšiu právnu úpravu, ktorá spočíva v uvádzaní splátok istiny, úrokov a iných poplatkov. Ak teda zákonodarca na rôznych miestach vyjadruje jednu náležitosť (splátka) rozlične (raz túto náležitosť vyjadruje s dovetkom „istiny, úrokov a iných poplatkov“ a inokedy nie), je namieste takýto postup zákonodarcu rešpektovať. V opačnom prípade sa dostávame na hranicu sudcovského dotvárania práva tam, kde to nie je nevyhnutné a kde je zákonodarca pomerne jasný.

2. VÝKLAD PORUŠUJÚCI ZÁSADU PRÁVNEJ ISTOTY

V zmysle ustálenej judikatúry Súdneho dvora EÚ ďalej platí, že rozsah a medze nepriameho účinku smerníc je vyjadrený nielen právom EÚ, ako aj právom vnútroštátnym, ale aj zásadou, že nesmú byť porušené všeobecné právne zásady, najmä zásada právnej istoty (a zákaz retroaktivity, na ktorý upozorním v bode 4. nižšie)⁶.

Uznesenie Najvyššieho súdu SR vnáša do (výkladu) právnych vzťahov medzi spotrebiteľom a dodávateľom, **výraznú právnu neistotu.**

Vyššie uvedený záver sa opiera o skutočnosť, že slová „výšku (resp. sumu), počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov“ je potrebné v právnych vzťahoch od 1. októbra 2001 (nadobudnutie účinnosti zákona č. 258/2001 Z. z.) do 11. júna 2010 (nadobudnutie účinnosti § 9 ods. 2 zákona č. 129/2010 Z. z.) vykladať tak, že členenie splátok zákon vyžaduje, čo je potvrdené okrem skutočnosti, že zákon č. 258/2001 Z. z. neimplementoval Smernicu a teda nie je ho možné vykladať súladne s danou Smernicou z roku 2008 a teda sa na neho ani nevzťahuje Rozsudok C_42/15, aj masívnou judikatúrou všeobecných súdov vrátane Najvyššieho súdu SR.

Tie isté slová, bez zmeny vnútroštátneho zákona alebo Smernice, od 11. júna 2010 do 9. novembra 2016 (prijatie rozsudku Súdneho dvora EÚ) boli masívnou judikatúrou vykladané tak, že členenie splátok zákon vyžaduje.

Tie isté slová, bez zmeny vnútroštátneho zákona alebo Smernice, je potrebné podľa názoru Najvyššieho súdu SR od 9. novembra 2016 (prijatie rozsudku Súdneho dvora EÚ) do 01.05.2018 (nadobudnutie účinnosti zákona č. 279/2017 Z. z., ktorým sa novelizuje Zákon) vykladať tak, že zákon členenie splátok nepožaduje.

A zmenený text Zákona, a to slová „výšku, počet, frekvenciu splátok“ je zase potrebné vykladať od 01.05.2018 rovnako, ako predošlý text Zákona, a to slová „výšku (resp. sumu), počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov“.

A na dôvažok, slová „výšku, počet, frekvenciu splátok“ v ust. § 9 ods. 2 písm. i) po novele je potrebné vykladať rovnako, ako slová „výšku, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov“ vyjadrené v ust. § 4 zákona č. 129/2010 Z. z., hoci ust. § 9 ods. 2 písm. i) malo pred novelou práve takéto znenie.

Takýto galimatiáš zakladá výraznú právnu neistotu. Naopak, ak by sa rovnaké slová vykladali rovnako (t. j. do 01.05.2018 sa vyžaduje členenie splátok, od 01.05.2018 sa takéto členenie nevyžaduje v dôsledku zmeny legislatívy), zásada právnej istoty by bola zachovaná.

Právna istota je zadefinovaná v slovenskom Civilnom sporovom poriadku v ust. článku 2 ods. 2 ako "stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou

⁶ M. Bobek, P. Bříza, J. Komárek: Vnitrostátní aplikace práva Evropské unie, C.H.Beck, 2011, str. 162

najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo".

Právna istota však bola predmetom definovania tiež zo strany súdnej moci, ktorá ju poňala napríklad takto:

„V spojitosti s tým vyslovila sťažovateľka názor, že „rozdielnou rozhodovacou praxou najvyššieho súdu dochádza k porušeniu princípu rovnosti na spravodlivý proces ako i princípu právnej istoty“. K znakom právneho štátu a medzi jeho základné hodnoty patrí neoddeliteľne princíp právnej istoty [(čl. 1 ods. 1 ústavy), napr. PL. ÚS 36/95], ktorého neopomenuteľným komponentom je **predvídateľnosť práva**. Súčasťou uvedeného princípu je tiež požiadavka, aby sa na určitú právne relevantnú otázku pri opakovaní v rovnakých podmienkach dala rovnaká odpoveď (napr. m. m. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95 a II. ÚS 80/99), teda to, že obdobné situácie musia byť rovnakým spôsobom právne posudzované. Za diskriminačný možno považovať taký postup, ktorý rovnaké alebo analogické situácie rieši odchylným spôsobom, pričom ho nemožno objektívne a rozumne odôvodniť (mutatis mutandis PL. ÚS 21/00 a PL. ÚS 6/04). So zreteľom na označené rozsudky najvyššieho súdu ústavný súd konštatuje, že v danom prípade došlo k porušeniu princípu predvídateľnosti súdneho rozhodnutia, a tým i k porušeniu zásady právnej istoty. **Najvyšší súd totiž v tomto prípade rozhodol odlišným spôsobom ako prv v prípade skutkovo i právne obdobných veciach bez toho, aby v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol argumenty, pre ktoré bola v danej veci sťažovateľkinmu právu poskytnutá odlišná ochrana, než v jej iných označených konaniach. Argumentácia najvyššieho súdu musí pritom byť spoľahlivým vodidlom pre obdobné situácie aj v budúcnosti.** Okrem porušenia zásady právnej istoty najvyšší súd zároveň zanedbal svoju zákonom ustanovenú povinnosť pri zabezpečovaní jednoty rozhodovania.“ (I. ÚS 197/07).

„Materiálny právny štát je vystavaný, okrem iného, na dôvere občanov v právo a právny poriadok. Podmienkou takej dôvery je stabilita právneho poriadku a dostatočná miera právnej istoty občanov; táto je ovplyvňovaná nielen legislatívnou činnosťou štátu (tvorbou práva), ale tiež činnosťou orgánov verejnej moci aplikujúcich právo, lebo najskôr aplikáciou a interpretáciou právnych noriem sa vytvára vo verejnosti vedomie toho, čo je a čo nie je právom. Stabilitu práva, právnu istotu jednotlivca a v končenom dôsledku tiež mieru dôvery občanov v platné právo a v inštitúcie právneho štátu ako také preto ovplyvňuje aj to, akým spôsobom orgány aplikujúce právo, teda predovšetkým súdy, ktorých základnou úlohou je poskytovať ochranu právam, pristupujú k výkladu právnych noriem aj s ohľadom na existujúcu judikatúru. Ostatne, na takom význame judikatúry je vybudovaná aj doterajšia rozhodovacia prax ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý považuje za zákon v materiálnom zmysle aj judikatúru súdov (porov. Kruslin v. Francúzsko z 24. apríla 1990, Mueller a spol. v. Švajčiarsko z 24. mája 1988 a pod). **V žiadnom prípade nemožno akceptovať výklad, podľa ktorého netreba rešpektovať existujúcu judikatúru k riešenému problému...**“ (I. ÚS 407/2010).

„Materiálny právny štát sa nezakladá na zdanlivom dodržiavaní práva či na formálnom rešpektovaní jeho obsahu spôsobom, ktorý predstiera súlad právne významných skutočností s právnym poriadkom. Podstata materiálneho právneho štátu spočíva v uvádzaní platného práva do súladu so základnými hodnotami demokraticky usporiadanej spoločnosti a následne v dôslednom uplatňovaní platného práva bez výnimiek založených na účelových dôvodoch.“ (PL. ÚS 17/08).

„...ten, kto konal, resp. postupoval na základe dôvery v platný a účinný právny predpis (jeho ustanovenie), nemôže byť vo svojej dôvere k nemu sklamaný.“ (PL. ÚS 36/95).

„Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti už vyslovil, že k imanentným znakom právneho štátu patrí neodmysliteľne aj princíp právnej istoty (napr. PL. ÚS 36/95), ktorého súčasťou je tiež požiadavka, aby sa na určitú právne relevantnú otázku pri opakovaní v rovnakých podmienkach dala rovnaká odpoveď (napr. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95 a II. ÚS 80/99). Diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne

neudržateľná (m. m. PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 328/05, IV. ÚS 60/2010). Úlohou najvyššieho súdu je práve usmerňovať tieto protirečivé rozsudky (Zielinski, Pradal, Gonzales a ďalší v. Francúzsko, ESLP – Veľká Komora, sťažnosti č. 24846/94 a č. 34165/96 až č. 34173/96, bod 59). Podľa názoru ESLP je preto v rozpore s princípom právnej istoty, ktorý je zahrnutý v niekoľkých článkoch dohovoru a tvorí jeden zo základných elementov právneho štátu, situácia, keď najvyšší súd (ako zjednocovateľ rozdielnych právnych názorov) je sám zdrojom hlbokých a trvalých inkonzistencií (m. m. Beian v. Rumunsko, Baranowski v. Poľsko). **Rozporné právne názory najvyššieho súdu na identické situácie sú tak v konečnom dôsledku spôsobilé podkopávať dôveru verejnosti v súdny systém** (m. m. Sovtransavto Holding v. Ukrajina, ESLP). Z rozsudku ESLP Beian v. Rumunsko (č. 1) zo 6. decembra 2007 vyplýva, že rozdielna judikatúra v skutkovo rovnakých, prípadne podobných veciach je prirodzenou súčasťou vnútroštátneho súdneho systému (v zásade každého súdneho systému, ktorý nie je založený na precedensoch ako prameňoch práva). K rozdielnej judikatúre prirodzene dochádza aj na úrovni najvyššej súdnej inštalácie. Z hľadiska princípu právnej istoty je ale dôležité, aby najvyššia súdna inštalácia pôsobila ako regulátor konfliktov judikatúry a aby uplatňovala mechanizmus, ktorý zjednotí rozdielne právne názory súdov v skutkovo rovnakých alebo podobných veciach. Právny poriadok Slovenskej republiky upravuje mechanizmus zabezpečujúci koherentnosť judikatúry v § 22 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“). Tento mechanizmus spočíva v inštitúte zverejňovania súdnych rozhodnutí zásadného významu najvyšším súdom a v inštitúte prijímania stanovísk k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov plénom najvyššieho súdu alebo príslušným kolégiom najvyššieho súdu. **Podľa názoru ústavného súdu mal najvyšší súd vypracovaniu dôsledného a presvedčivého odôvodnenia napadnutého rozhodnutia venovať zvýšenú pozornosť. Najvyšší súd sa však žiadnym spôsobom nevyrovnal so svojou „rozchádzajúcou“ sa rozhodovacou činnosťou pri výklade a aplikácii príslušných ustanovení zákona o konkurze a vyrovnaní v znení po 1. februári 1998.“** (III. ÚS 20/2011).

„V právnom štáte, v ktorom sú ako neoddeliteľné súčasti okrem iných stelesnené také princípy, ako sú právna istota a spravodlivosť (princíp materiálneho právneho štátu), čo možno spoľahlivo vyvodit' z čl. 1 ústavy, sa osobitný dôraz kladie na ochranu tých práv, ktoré sú predmetom jej úpravy.“ (I. ÚS 17/99).

„Jednou z nevyhnutných súčastí obsahu princípu právneho štátu je požiadavka právnej istoty. S uplatňovaním tohto princípu sa spája nielen požiadavka po všeobecnej platnosti, trvácnosti, stabilite, racionalite a spravodlivom obsahu právnych noriem a ich dostupnosti občanom (publikovateľnosť), no rovnako aj požiadavka predvídateľnosti konania orgánov verejnej moci (právna istota), ktorej základom je jednoznačný jazyk a zrozumiteľnosť právnych noriem.“ (PL. ÚS 15/98).

„Z princípu právneho štátu vyplýva aj ochrana oprávnenej dôvery občanov v právny poriadok. Zásadne sa ochraňuje dôvera v to, že zákonné právne následky späté s uzavretými skutkovými stavmi sa uznávajú (zostanú uznané).“ (PL. ÚS 3/00).

„Nikomu nemožno odňať jeho riadnym spôsobom nadobudnuté práva na základe neskoršie vydaného právneho predpisu.“ (PL. ÚS 16/95).

„Všeobecný princíp právneho štátu je kľúčový princíp, na ktorom je budovaný celý právny poriadok i celý systém fungovania nášho štátu. Znamená to, že tento princíp sa premieta bez rozdielu do všetkých oblastí spoločenského života. Ústavný súd ako orgán ochrany ústavnosti je povinný rešpektovať rámec právneho štátu, v ktorom je okrem iného garantovaná právna istota vrátane ochrany legálne nadobudnutých práv, ako aj legitímnych očakávaní, a tiež trvácnosť a stabilita právnych noriem, a je zakázaná svojvôľa v činnosti orgánov verejnej moci, parlament z toho nevynímajúc.“ (PL. ÚS 16/06, mutatis mutandis PL. ÚS 12/05).

Ak teda or roku 2001 do roku 2018 nedošlo k zmene vnútroštátnej právnej normy, pričom od roku 2008 (prijatie smernice 2008/48/ES) boli vnútroštátne súdy povinné *ex offio* brať do úvahy tiež eurokonformný výklad

a tieto dospeli k záveru o tom, že je potrebné tieto splátky členiť, len samotný výklad Smernice (nie Zákona) Súdny dvorom EÚ nemôže mať za následok celkom opačný výklad, nakoľko dôvera občanov vo vnútroštátne právo a postup súdov je tak výrazne narušená, o to viac v kontexte toho, že zákonodarca pristúpil na zosúladenie zákonnej normy s právom EÚ k jej novelizácii.

3. VÝKLADPORUŠJÚCI ZÁSADU ZÁKAZU RETROAKTIVITY

V zmysle ustálenej judikatúry Súdneho dvora EÚ ďalej platí, že rozsah a medze nepriameho účinku smerníc je vyjadrený nielen právom EÚ, ako aj právom vnútroštátnym a zásadou právnej istoty, ale aj zákazom retroaktivity⁷.

Máme za to, že ak zákonodarca zmenil Zákon „na zabezpečenie súladu so smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES“⁸, pričom „vypustenie náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere bolo nevyhnuté z dôvodu záverov Rozsudku Súdneho dvora Európskej únie z 9. novembra 2016 vo veci C-42/15 Home Credit Slovakia, a.s./Klára Bíróová“⁹ a „ak by sme predmetné ustanovenia ponechali v zákone č. 129/2010 Z. z., Slovenská republika by išla nad rámec podmienok stanovených smernicou“¹⁰, je jednoznačné, že eurokonformné vykladanie Zákona v znení pred jeho novelizáciou účinnou od 01.05.2018 a prijatou práve v kontexte Rozsudku C-42/15 porušuje zákaz retroaktivity.

K otázke zákazu retroaktivity sa v minulosti vyjadroval aj Ústavný súd SR, v zmysle ktorého „K definujúcim znakom právneho štátu patrí aj zákaz retroaktivity právnych noriem, ktorý je významnou demokratickou zárukou ochrany práv občanov a právnej istoty.“. PL. ÚS 16/95.

„... prechodné ustanovenia sú neoddeliteľnou súčasťou takmer každej právnej úpravy. Ich funkciou je zabezpečiť v zásade plynulý prechod z dosiaľ platného a účinného režimu právnej úpravy spoločenských vzťahov do ich nového právneho režimu s tým, že sa má nimi eliminovať právne vákuum navodzujúce právnu neistotu a majú sa jasne určiť pravidlá aplikácie starej, resp. aj novej právnej úpravy na už v minulosti vzniknuté právne vzťahy. Malo by však ísť o také riešenia, ktoré by sa napriek „stretnutiu sa s časom“ vyhli priamemu retroaktívnemu pôsobeniu do minulosti, hoci už z označenia prechodných ustanovení ako intertemporálnych vyplýva, že ich spätné pôsobenie do minulosti nemožno celkom vylúčiť. **Retroaktivita právnych následkov vo všeobecnosti nastoľuje otázku ochrany dôvery v oblasti pôvodne platného právneho stavu právnych následkov, ktorý sa následne mení. Časový konflikt právnych úprav je spojený v každom prípade so zásahom do princípov rovnosti a ochrany dôvery občana v právo. Posudzovanie tohto konfliktu intertemporalít by sa malo riadiť hľadiskom proporcionality a malo by viesť k záveru o takom spôsobe legislatívneho riešenia časového stretu právnych úprav, ktoré by nenarušilo princíp právnej istoty, ako ani princíp rovnosti, ale ich primeraným spôsobom vyvažovalo.**“ (napr. PL. ÚS 25/05).

„Ústavný súd sa vzťahmi pravej a nepravej retroaktivity právnych predpisov už niekoľkokrát zaoberal v rámci svojej rozhodovacej činnosti a zaujal k nim aj svoje stanovisko. **Pravú retroaktivitu** vymedzil ústavný súd ako stav, v ktorom nová právna úprava neuznáva oprávnenia a povinnosti založené právnymi vzťahmi len *lex priori* (porov. Nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 37/99 z 25. mája 1999), alebo ako stav, kedy zákon dodatočne a pozmeňujúco zasahuje do už právne uzavretých minulých skutkových a právnych vzťahov (práv a povinností; porov. uznesenie ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 3/00 z 24. apríla 2001). Ústavný súd sa k tejto problematike ďalej vyjadril aj vo svojom náleze (sp. zn. PL. ÚS 10/06 z 24. júna 2009), a to takto: „Právna norma môže byť charakterizovaná ako pravo

⁷ M. Bobek, P. Bříza, J. Komárek: Vnitrostátní aplikace práva Evropské unie, C.H.Beck, 2011, str. 162

⁸ dôvodová správa k zákonu č. 279/2017 Z. z.

⁹ dôvodová správa k zákonu č. 279/2017 Z. z.

¹⁰ dôvodová správa k zákonu č. 279/2017 Z. z.

retroaktívna, ak dnes stanoví právne následky pre skutkové podmienky, ktoré nastali pred nadobudnutím účinnosti tejto normy tak, akoby tieto právne následky platili už včera (porov. zmienku v náleze sp. zn. PL. ÚS 10/04). Inými slovami, ak v minulom okamžiku niekto mal nejaké právo (alebo povinnosť) a zákon k tomuto minulému okamžiku toto právo (alebo povinnosť) zruší alebo zmení, ide o pravú retroaktivitu. **Pravá retroaktivita je fikciou, pretože hoci sa vie, že v minulom okamžiku niekto mal nejaké právo, zákon finguje, že uvedený subjekt dané právo nemal, alebo ho mal iné. Z hľadiska predmetnej veci je nutné rozlišovať medzi zmenou pravidiel, ktoré pochádzajú z minulosti, a zmenou pravidiel do minulosti.**“ Za nepravú retroaktivitu považuje ústavný súd stav, v ktorom nová právna úprava nevytvára žiadne právne účinky smerujúce pred deň nadobudnutia účinnosti, avšak kvalifikuje tie právne úkony, ku ktorým došlo ešte pred nadobudnutím jej účinnosti, v dôsledku čoho môže dôjsť k zmene alebo zrušeniu tých právnych účinkov, ktoré boli predtým späté s ich uzavretím (porov. nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/99 z 23. júna 1999). O nepravú retroaktivitu ide aj v prípade, ak zákon uzná skutkové podstaty alebo právne skutočnosti, ktoré vznikli počas účinnosti skoršieho zákona, súčasne však prináša určité zmeny právnych následkov, ktoré s nimi súvisia, pokiaľ tieto právne následky v čase nadobudnutia účinnosti tohto nového zákona ešte nenastali (porov. uznesenie ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 3/00 z 24. apríla 2001). **V súlade s už uvedeným retroaktivita ako stav spätného pôsobenia právnych noriem je principiálne neželaným a ústavne nekonformným javom;** ignorovať ho však nemožno vtedy, ak spätné pôsobenie právnych noriem môže ulahčiť fungovanie spoločenských vzťahov. Preto za určitých okolností je spätné pôsobenie právnych noriem žiaduce a ospravedliteľné zároveň. **Porušením zásady ochrany nadobudnutých práv by bola len taká spätná účinnosť právnych noriem, ktorá by zhoršila právne postavenie subjektov práva.**“

4. VÝBER JUDIKATÚRY VŠEOBECNÝCH SÚDOV PO PRIJATÍ PREDMETNÉHO UZNESENIA NAJVVŠIEHO SÚDU SR

Po prijatí predmetného uznesenia Najvyššieho súdu SR niektoré sudy odmietli prevziať nie príliš presvedčivý právny názor Najvyššieho súdu, pričom k veci zaujali častokrát aj detailné odôvodnenie. Nižšie poukážeme na tento výber judikatúry, pričom v niektorých prípadoch uvádzame odôvodnenie priamo v texte tejto analýzy, v ostatných prípadoch odkazujeme priamo na portál Ministerstva spravodlivosti SR.

Rozhodnutie Krajského súdu Trnava zo dňa 28.03.2018 sp. zn. 10Co/48/2017:

„Podľa § 9 ods. 2 písm. k/ zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení účinnom ku dňu uzavretia zmluvy stranami, zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí podľa Občianskeho zákonníka musí obsahovať tieto náležitosti: k) výšku, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov, prípadné poradie, v ktorom sa budú splátky priradovať k jednotlivým nesplateným zostatkom s rôznymi úrokovými sadzbami spotrebiteľského úveru na účely jeho splatenia. (od 1.4.2015 do 30.4.2018 písm. l/). Podľa § 4 ods. 2 písm. i/ zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov, zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí musí obsahovať: i/ výšku, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov.(predchádzajúca právna úprava) K argumentácii žalobkyne v odvolaní a k otázke potreby členenia splátok na splátky istiny, úrokov a iných poplatkov, za účelom určenia aká suma sa z tejto splátky započítava na splácanie istiny, aká na splácanie úrokov a aká na poplatky odvolací súd s poukazom na doposiaľ ustálenú rozhodovaciu prax, na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 22.2.2018 sp. zn. 3Cdo/146/2017 a na § 393 ods. 3 CSP uvádza nasledovné:

Text zákona v aktuálnom znení je odlišný od textu Smernice (čl. 10 ods. 2 písm. h/ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23.4.2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice rady 87/102/EHS), podľa ktorej zmluva o úvere uvádza výšku, počet a frekvenciu splátok spotrebiteľa a prípadne poradie, v ktorom sa budú splátky priradovať k jednotlivým nesplateným zostatkom s rôznymi úrokovými sadzbami úveru na účely splatenia. V sporoch medzi jednotlivcami je priamy účinok Smernice vylúčený, vnútroštátne sudy musia skúmať, či môžu normu práva EÚ transponovanú určitým zákonom vykladať eurokonformne, avšak tento nepriamy účinok smernice nie je

absolútny - eurokonformný výklad zákona nemôže nahradiť výslovne znenie zákona, v opačnom prípade by šlo o výklad *contra legem* (uznesenie NS SR sp. zn. 3Cdo 146/2017 z 22. februára 2018). Zámerom zákonodarcu (vyjadrenom aj v úvodnej časti dôvodovej správy) síce bolo transponovať Smernicu v celom rozsahu a nepochybne nebolo aby ustanovenie § 9 ods. 2 písm. k/ bolo v rozpore s článkom 10 ods. 2 Smernice (uznesenie NS SR sp. zn. 3Cdo 146/2017), avšak do „konfliktu“ sa zákon so Smernicou dostal v dôsledku priznania vyššej ochrany spotrebiteľa stanovením požiadavky rozčlenenia splátky na istinu, úroky a iné poplatky, aby spotrebiteľ mal vedomosť v akej výške bude platiť istinu (v akej časti splátky ju veriteľ započíta na zaplatenie istiny) a v akej výške na úroky a ostatné poplatky. Až rozsudkom Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-42/15 Home Credit Slovakia proti Kláre Biróovej bolo konštatované, že Smernica bráni členským štátom, aby vo svojej vnútroštátnej právnej úprave stanovili povinnosť zahrnúť do zmluvy o úvere iné náležitosti, než sú tie, ktoré vymenúva článok 10 ods. 2 Smernice. Zámer zákonodarcu transponovať Smernicu v celom rozsahu bol teda naplnený ale (zákonodarca) tak urobil nad rozsah Smernice a až následne bol označeným rozhodnutím Súdneho dvora Európskej únie konštatovaný rozpor, ktorý aktuálne (zákonodarca) zosúladiť zákonom (z. č. 279/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 483/2001 Z.z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení oznámenia o oprave chyby č. 299/2017 Z.z.), ktorým došlo i k zmene ustanovenia § 9 ods. 2 písm. i/ zákona č. 129/2010 Z. z. s účinnosťou od 1. mája 2018 (termín „splátok istiny, úrokov a iných poplatkov“ sa nahrádza slovami „frekvenciu splátok“). Z porovnania prvotnej vnútroštátnej právnej úpravy tejto náležitosti zmluvy zákonom č. 258/2001 Z. z. so súčasnou právnou úpravou zákonom č. 129/2010 Z. z., vyplýva jej totožná formulácia (výška, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov), ktorou zákonodarca v dôvodovej správe k zákonu č. 568/2007 Z. z., ktorým sa zmenilo aj ustanovenie § 4 ods. 2, 3 zákona č. 258/2001 Z.z., vyjadril (po prvýkrát) zámer zvýšiť informovanosť spotrebiteľa úpravou náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere, konkrétne tak, že spotrebiteľ musí byť informovaný v akých termínoch, resp. kedy, v akej výške a ako dlho je povinný plniť si svoje povinnosti splácať istinu, úroky a iné poplatky, vyplývajúce mu zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere a preto nemožno preklenúť výkladom, že ustanovenie § 9 ods. 2 písm. k/ len spresňuje, čo splátka zahŕňa (porov. iný záver uznesenie NS SR sp. zn. 3Cdo 146/2017 bod 26, 25). Primárnemu účelu právnej úpravy normami spotrebiteľského práva zodpovedá len taký výklad ustanovenia § 4 ods. 2 pís. i/ zákona č. 258/2001 Z. z., ktorý každý z atribútov vyjadrených v zákone slovami výška, počet a termíny splátok viaže ku každej z tam uvedených zložiek spotrebiteľského úveru, teda ako k istine, tak i k úrokom a tiež poplatkom, čo je dôkazom zvýšenej pozornosti venovanej ochrane spotrebiteľa (rozsudok NS SR sp. zn. 7 Cdo 128/2016 z 29. novembra 2017). Novelou (zákonom č. 568/2007 Z.z.) bol doplnený nový odsek 2 § 566 O.z.. Táto úprava určuje, v akom poradí treba započítať čiastočné plnenie. Pri čiastočnom plnení peňažného dlhu sa započíta najprv plnenie na istinu a až potom na úroky. Toto poradie môže zmeniť len dlžník (nie veriteľ). Spotrebiteľ ako dlžník by mal byť informovaný (mať vedomosť) požadovanou náležitosťou zmluvy o spotrebiteľskom úvere, aká časť splátky bude použitá na istinu, aká na úroky a ďalšie poplatky (príp. pravidlá tejto zmeny), aby sa mohol rozhodnúť či zmluvu uzavrie a aby veriteľ svojvoľne nepriradil plnenie spotrebiteľa i určoval aká časť sa použije na splácanie istiny, aká na splátky úrokov a poplatkov, prípadne podľa úpravy obchodného práva (§ 330 ods. 2 Obch.z.) Uvedené nie je spôsobilá nahradiť vyžiadaná amortizačná tabuľka (viď článok „Prečo rozsudok SD EÚ vo veci C 42/2015 nie je spôsobilý zmeniť rozhodovaciu prax všeobecných súdov“). Eurokonformným výkladom by tak nebolo možné preklenúť nutnosť legislatívnej zmeny náležitosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere.“

Rozhodnutie Krajského súdu Košice, sp. zn.: 5Co/468/2017 zo dňa 10.04.2018

„Vyššie citovaný § 9 ods.2 písm. k/ je úplnou transpozíciou článku 10 ods.2 písm. h) Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES o zmluvách o spotrebiteľskom úvere (ďalej len Smernica), čo vyplýva z tabuľky zhody k Smernici. Podľa článku 10 ods.2 písm. h) Smernice, zmluva o úvere zrozumiteľne a stručne uvádza výšku, počet a frekvenciu splátok spotrebiteľa a prípadné poradie, v ktorom sa budú splátky priradovať k jednotlivým nesplateným zostatkom s rôznymi úrokovými sadzbami úveru na účely splatenia. Doterajšia súdna prax v SR vykladala § 9 ods.2 písm. k) zák. č. 129/2010 Z.z. (vnútroštátne právo SR) tak, že zmluva musí obsahovať uvedenie splátky úveru s členením na splátky istiny, splátky úrokov a splátky poplatkov, inak sa považuje úver za bezúročný a bez poplatkov. ... Na výklade § 9 ods.2 písm. k) zák. č. 129/2010 Z.z. tak, ako je uvedený vyššie, zotráva odvolací súd aj v tejto prejednávanej veci a nemá dôvod sa od tohto výkladu odkloniť, keďže v prejednávanej veci zmluva síce bola písomne

uzavretá, ale neobsahovala náležitosti podľa § 9 ods.2 písm. k) cit. zák. ... Uvedený nedostatok nie je možné odstrániť ani odkazom na možnosť spotrebiteľa kedykoľvek počas trvania zmluvy vyžiadať si amortizačnú tabuľku, z ktorej členenie ním uhradenej splátky na istinu, úroky a ostatné poplatky je zrejmé. Ako vyplýva z odvolania žalobcu, splátka úveru bola síce vždy v rovnakej výške, avšak plnenie z tejto splátky bolo započítavané na úroky a istinu v rôznej výške v závislosti od intervalu úverového vzťahu, kedy k plneniu došlo. Na začiatku úverového vzťahu totiž najväčší podiel celej splátky tvoril úrok a na konci úverového vzťahu zase istina. Za danej situácie spotrebiteľ v čase uzatvárania úverovej zmluvy a ani v priebehu trvania zmluvného vzťahu nemal vedomosť o tom, z akých položiek a v akej výške pozostáva navýšenie úveru a hoci mal určenú povinnosť plniť splátku v dohodnutej výške, nemal možnosť oboznámiť sa pred uzavretím zmluvy, ako bude táto splátka rozčlenená, pokiaľ ide o splácanie istiny úveru, ako aj úrokov z úveru a ďalších poplatkov. Spotrebiteľ má teda splácať istinu úveru a zároveň platiť odmenu veriteľovi vo forme úrokov, avšak pred uzavretím zmluvy a ani v zmluve samotnej nemá možnosť oboznámiť sa, v akej výške bude mesačne splácať svoj dlh a v akej výške bude platiť odmenu veriteľa. Veriteľ až počas samotného splácania priraduje plnenie na splátku istiny a na splátku odmeny bez toho, aby do toho mohol spotrebiteľ akokoľvek zasahovať. Takúto zmluvnú podmienku preto je potrebné považovať za neprijateľnú, a teda neplatnú, ako to správne uzavrel súd prvej inštancie. ... V zmysle § 53 ods.4 písm. a/ O. z. za neprijateľné podmienky uvedené v spotrebiteľskej zmluve sa považujú najmä ustanovenia, ktoré má spotrebiteľ plniť a s ktorými sa nemal možnosť oboznámiť pred uzavretím zmluvy. V zmysle § 53 ods.4 písm. o/ O. z. za neprijateľné podmienky uvedené v spotrebiteľskej zmluve sa považujú najmä ustanovenia, ktoré oprávňujú dodávateľa rozhodnúť o tom, že jeho plnenie je v súlade so zmluvou alebo ktoré priznávajú právo zmluvu vykladať iba dodávateľovi. Vzhľadom na vnútroštátnu právnu úpravu § 9 ods.2 písm. k/ zák. č. 129/2010 Z.z. a výklad tohto ustanovenia ustálený súdnou praxou nie je možné ani po rozsudku Súdneho dvora EÚ vo veci C 42/15 Home Credit Slovakia, a.s., I. S., uskutočniť iný výklad vnútroštátneho práva, t.j. § 9 ods.2 písm. k) zák. č. 129/2010 Z.z. Zákon o spotrebiteľských úveroch v znení účinnom v čase uzatvorenia predmetnej zmluvy o úvere namiesto sankcie neplatenosti zmluvy sankcionoval veriteľa tým, že poskytnutý úver sa považuje za bezúročný a bez poplatkov (§ 11 ods.1). Jednou z povinných náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere je aj výška, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov, prípadné poradie, v ktorom sa budú splátky priradovať k jednotlivým nesplateným zostatkom s rôznymi úrokovými sadzbami."

Rozhodnutie Krajského súdu Prešov, sp. zn.: 21Co/109/2017 zo dňa 26.04.2018

„Správny je záver, podľa ktorého ust. § 9 ods. 2 písm. k) zákon č. 129/2010 Z.z. v znení účinnom v čase uzatvorenia zmluvy vyžadovalo rozčlenenie dohodnutej splátky na jednotlivé zložky, teda na istinu, úroky a poplatky. Nesplnenie tejto povinnosti malo za následok, že úver sa v súlade s ust. § 11 ods. 1 písm. b) zákona č. 129/2010 Z.z. v znení účinnom v čase uzatvorenia zmluvy považoval za bezúročný a bez poplatkov.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere v čl. 22 zaviedla úplnú harmonizáciu svojich ustanovení spočívajúcu v tom, že členské štáty pri implementácii smernice nesmeli zachovať ani zaviesť vo svojom vnútroštátnom práve ustanovenia, ktoré sa od ustanovení smernice odchyľujú.

Podľa čl. 288 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie smernica je záväzná pre každý členský štát, ktorému je určená, a to vzhľadom na výsledok, ktorý sa má dosiahnuť, pričom sa voľba foriem a metód ponecháva vnútroštátnym orgánom. Smernica je mäkkším právnym nástrojom ako nariadenie, pretože umožňuje zladenie požiadavky na jednotu únieového práva s vôľou zachovať rozmanitosť národných úprav. Smernica sa ako právny predpis často používa napr. v oblasti vnútorného trhu, kde existujú podstatné rozdiely medzi úpravami jednotlivých členských štátov, aby sa umožnilo ich postupné zjednotenie. Smernica nemá všeobecnú záväznosť ako nariadenie je adresovaná iba členským štátom a nie všetkým fyzickým osobám. Ustanovenia smernice musia byť transponované do vnútroštátneho právneho poriadku s jednoznačnou záväznou právnou silou v podobe všeobecného záväzného právneho predpisu a s presnosťou a jasnosťou požadovanou na účely splnenia požiadavky právnej istoty. Až kým smernica nie je správne prebratá do vnútroštátneho práva dotknuté subjekty nemajú možnosť poznať rozsah svojich práv. Na tento stav právnej neistoty nemá vplyv ani prípadný rozsudok Súdneho dvora o nesplnení transpozičnej povinnosti členského štátu alebo rozsudok Súdneho dvora, ktorým bol určitým ustanoveniam tejto smernice priznaný priamy účinok. Až momentom správnej transpozície smernice nastáva právna istota, kedy fyzické a

právnické osoby už musia poznať svoje práva vyplývajúce zo smernice a možno od nich požadovať, aby si uplatnili svoje práva. Ustanovenia smernice majú priamy účinok len vtedy, ak sú súčasne splnené nasledujúce podmienky a to, že uplynula transpozičná lehota smernice, smernica nie je správne transponovaná alebo nie je zabezpečená jej úplná účinnosť, ustanovenie smernice zakladajúce právo pre jednotlivca alebo povinnosť pre členský štát musí byť dostatočne jasné, presné a nepodmienené a priama aplikácia nesmie mať za následok uloženie povinnosti fyzickej alebo právnickej osobe, alebo založenie resp. sprísnenie trestnej zodpovednosti tých, ktorí sa dopustia porušenia jej ustanovení. To znamená, že smernica nikdy nemôže mať horizontálny priamy účinok v sporoch medzi súkromnoprávnymi subjektmi. Je logické, že ak si členský štát nespĺnil svoju povinnosť a netransponoval smernicu správne alebo načas, nemôžu dôsledky tohto protiprávneho konania štátu znášať fyzické alebo právnické osoby a preto im nemôže byť uložená na základe neprebratej, resp. nesprávne prebratej smernice žiadna povinnosť.

Pre všetky spotrebiteľské spory, v ktorých sa rieši otázka, či má zmluva o spotrebiteľskom úvere obsahovať splátky v členení na splátky istiny, splátky úrokov a splátky poplatkov alebo nie, ako aj otázka, kedy sa považuje spotrebiteľský úver za bezúročný a bez poplatkov, je skutočnosť, že smernica zakotvuje tzv. úplnú harmonizáciu úplne irelevantná, pretože Slovenská republika pri implementácii smernice zo zákona povinnosť tzv. úplnej harmonizácie porušila. To, že Súdny dvor Európskej únie vo veci C-42/2015 potvrdil, že smernica sa má vykladať tak, že členské štáty nesmeli zachovať ani zaviesť vo svojom vnútroštátnom práve ustanovenia, ktoré sa odchyľujú od ustanovení tejto smernice je bezvýznamné, pretože v tomto konkrétnom prípade išlo o vnútroštátne právo nad rámec smernice. Z tohto rozhodnutia teda vyplýva, že Slovenská republika nesprávne transformovala do svojho právneho poriadku smernicu 2008/48, ak vo svojej vnútroštátnej právnej úprave vyžaduje v zmluve o spotrebiteľskom úvere uvádzať výšku, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov.

Požiadavka smernice k otázke členenia splátok je tak jasná a zreteľná, že zo slovného spojenia smernice „výška, počet a frekvencia splátok spotrebiteľa“ absolútne žiadnym výkladom nie je možné vyvodiť požiadavku, aby zmluva uvádzala splátky v členení na splátky istiny, splátky úrokov a splátky iných poplatkov. Preto Súdny dvor Európskej únie v rozsudku C-42/15 správne rozhodol, že smernica takéto členenie nepožaduje.

Požiadavka zákona je však od požiadavky smernice iná. Zákon uvádza, že zmluvy musia obsahovať „výšku, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov“. Niet žiadnych pochybností, že slovenský zákon ide nad rámec smernice a celkom jednoznačne požaduje vyjadrenie tak splátok istiny, ako aj splátok úrokov a splátok iných poplatkov. Ak by slovenský zákonodarca chcel vyjadriť to isté, čo požaduje smernica, ktorá navyše obsahuje požiadavku tzv. úplnej harmonizácie, je zrejmé, že by použil takú istú terminológiu ako používa smernica. Avšak slovenský zákonodarca takúto terminológiu nepoužil, ale k termínu „splátky“ pridal slová „istiny, úrokov a iných poplatkov“. K výkladu tohto ustanovenia zákona existuje konštantná judikatúra slovenských súdov potvrdená rozsudkami Najvyššieho súdu SR, desiatkami rozhodnutí krajských súdov a stovkami rozhodnutí okresných súdov SR, v zmysle ktorej sa má toto ustanovenie vykladať tak, že zmluva musí obsahovať vyjadrenie splátok istiny, splátok úrokov a splátok poplatkov, inak sa zmluva o spotrebiteľskom úvere považuje za bezúročnú a bez poplatkov.“.

Rozhodnutie Krajského súdu Prešov, sp. zn. 20Co/76/2017 zo dňa 27. 03. 2018

„Problém nastal v súvislosti s pochybnosťami, kde sú hranice nepriameho účinku smernice. Súd totiž na jednej strane má za cieľ v zmysle rozsudku C-42/15 dosiahnuť plný účinok smernice pri využití všetkých aplikačných metód a ustanovení celého právneho poriadku, no na druhej strane existujú obavy, aby nedošlo v sporoch medzi jednotlivcami k aplikácii nepriameho účinku smernice contra legem a navyše aj proti princípom súkromného práva akými je aj princíp právnej istoty.¹³ Dôležitý je tiež výklad rozsudku Súdneho dvora vo veci C-42/15 a smernice 2008/48/ES, pretože sa zdá, že Súdny dvor mal „eurovýhradu“ len k amortizačnej tabuľke ako povinnej náležitosti zmluvy a len vo vzťahu k istine. Prejednávaná vec sa však netýka amortizačnej tabuľky, ale špecifikácie splátok úveru podľa jednotlivých zložiek, čo je v konečnom hľadisku relevantné aj na účely transparentnosti vstupných údajov pre výpočet RPMN.¹⁴ Tak explicitne presné ustanovenie akým je ustanovenie § 9 ods.1 písm. k/ ZoSÚ cez prizmu eurokonformného výkladu nemožno ignorovať a tolerovať absenciu údajov o výške, počte a termíne splátok istiny, úrokov a iných poplatkov v žiadnej zmluve o úvere. Zákonodarca v citovanom ustanovení jasne deklaroval aké následky sú spojené s absenciou obligatórnych náležitostí uvedených pod písm. k/§ 9 odsek 1 ZoSÚ a odvolací súd nevidí dôvod na odklon od vnútroštátneho predpisu, ktorý bol v čase vydania napadnutého rozsudku a aj stále je

platný a účinný. V Zákone č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch bola do právneho poriadku zakotvená dikcia zákonnej náležitosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere o spôsobe splácania úveru podľa istiny, úrokov a iných poplatkov. Približne štyri roky táto zákonná dikcia bola spojená ešte aj kumulatívne s právom na uvedenie súčtu týchto platieb. Nemali by byť žiadne pochybnosti, že v tom čase smernica Rady 87/102/EHS nevyžadovala plnú harmonizáciu. Zákonom č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch bola transponovaná smernica 2008/48/ES z23. apríla 2008, ktorá vyžadovala plnú harmonizáciu. Do tohto nového zákona o spotrebiteľských úveroch bola prevzatá z predchádzajúceho zákona totožná dikcia splácania spotrebiteľských úverov podľa splátok istiny, úrokov a iných poplatkov.¹⁵ Odvolací súd má za to, že princíp právnej istoty prevažuje, smernica nemá priamy účinok na horizontálne vzťahy medzi jednotlivcami a nepriamy účinok smernice nemožno použiť *contra legem*, a preto v súlade s doterajšou masívnou aplikačnou praxou súdov je potrebné vyžadovať aj špecifikáciu splátok podľa istiny, úrokov a poplatkov.“.

Rozhodnutie Krajského súdu Trnava, sp. zn. 11Co/97/2017, zo dňa 16. 05. 2018

Rozhodnutie Krajského súdu Trnava, sp. zn. 10Co/113/2017, zo dňa 24. 04. 2018

Rozhodnutie Krajského súdu Prešov, sp. zn.: 16Co/40/2017, zo dňa 26. 03. 2018

Rozhodnutie Krajského súdu Prešov, sp. zn. 10Co/60/2017 zo dňa 29.03.2018

Rozsudok Okresného súdu Piešťany sp.zn. 5C/94/2015 zo dňa 15.03.2018

Rozsudok Okresného súdu Trenčín sp. zn. 24Csp/31/2017 zo dňa 17.04.2018

Rozsudok Okresného súdu Trnava sp. zn. 11Csp/132/2016 zo dňa 05.04.2018

Rozsudok Okresného súdu Trnava sp. zn. 11Csp/151/2016 zo dňa 27.03.2018

Rozsudok Okresného súdu Vranov nad Topľou sp.zn. 4Csp/9/2018 zo dňa 05.04.2018

Rozsudok Okresného súdu Topoľčany sp. zn. 4Csp/140/2017 zo dňa 20.03.2018

Rozsudok Okresného súdu Žilina sp.zn. 41Csp/153/2017 zo dňa 12.03.2018

Rozsudok Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 16C/119/2016 zo dňa 06.03.2018

Rozsudok Okresného súdu Čadca sp. zn. 7Csp/61/2017 zo dňa 08.03.2018

5. PREJUDICIÁLNE OTÁZKY NA SÚDNY DVOR EÚ

V vyššie uvedenej právnej analýze jednoznačne vyplýva záver, že Smernici 2008/48/ES nie je možné priznať nepriamy účinok. Napriek tomu, dovoľujeme si podporne poukázať na skutočnosť, že v kontexte rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie z 9. novembra 2016 vo veci C-42/15 Home Credit Slovakia, a.s./Klára Bíróová Krajský súd v Prešove inicioval návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, a to **s týmto zoznamom prejudiciálnych otázok:**

- 1.A** Slovenský zákonodarca v reakcii na rozsudok C-42/15 vypustil zo Zákona č.129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v § 9 v rámci splátok úveru ako náležitosť zmluvy slová *istiny, úrokov a iných poplatkov* **s účinnosťou od 1.mája 2018**, čím zrušil zákonné právo spotrebiteľov v zmluve o spotrebiteľskom úvere na vyjadrenie akéhokoľvek spôsobu (nielen amortizačnou tabuľkou) splácania úveru podľa istiny, úrokov a poplatkov v spojení so sankciou pre porušenie tohto práva.
- 1.B** Aplikačná prax súdov zareagovala okrem iného aj tak, že síce od 1.mája 2018 zmenou zákona sa pregnantnejšie vykoná rozsudok SD EÚ, no už v sporoch zo spotrebiteľských zmlúv uzavretých do 1.mája 2018 treba tzv. eurokonformným výkladom docieľiť v podstate ten istý výsledok, ako sledoval zákonodarca.

1.C V tejto súvislosti je otázka Súdnemu dvoru Európskej únie zameraná na výklad únijného práva pri používaní nepriameho účinku smerníc. Berúc zreteľ na masívnu aplikačnú prax súdov, ktorou sa spotrebiteľom v minulosti uznalo v zákone č.129/2010 Z. z. právo na špecifikáciu splátky podľa istiny, úrokov a poplatkov sa kladie otázka:

či princíp právnej istoty pri napĺňaní nepriameho účinku smernice v horizontálnych vzťahoch medzi jednotlivcami s cieľom dosiahnuť plný účinok smernice použitím všetkých výkladových metód a celého právneho poriadku **v spore zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere uzavretej pred 1. májom 2018** neumožňuje súdu prívodiť také rozhodnutie, ktoré je čo do účinkov rovnocenné so zmenou zákona zo strany zákonodarcu, ktorú zákonodarca prijal na vykonanie rozsudku C-42/15 **od 1.mája 2018?**

Ďalšie otázky súd kladie pre prípad, že odpoveď na otázku pod 1.C je taká, že princíp právnej istoty pri napĺňaní nepriameho účinku smernice v horizontálnych vzťahoch medzi jednotlivcami s cieľom dosiahnuť plný účinok smernice **umožňuje** súdu rozhodnutie čo do účinkov rovnocenné so zmenou zákona zo strany zákonodarcu, ktoré prijal na vykonanie rozsudku C-42/15 **od 1.mája 2018 a teda či v takomto prípade:**

2. má sa rozsudok Súdného dvora Európskej únie vo veci C-42/15, Home Credit Slovakia c/a Klára Bíróová z 09.11.2016 a Smernica 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS vykladať tak, že Súdny dvor Európskej únie rozhodol, že Smernica 2008/48/ES neumožňuje vnútroštátnu legislatívnu úpravu o špecifikácii splátok úveru nielen v rozsahu amortizačnej tabuľky, ale akýmkoľvek iným zákonným vyjadrením výšky, počtu a frekvencie splácania istiny spotrebiteľského úveru?
3. Či sa má rozsudok Súdného dvora Európskej únie na rozdiel od istiny tentokrát pri úrokoch a poplatkoch vykladať tak, že rozsudok rieši aj otázku, či je nad rámec smernice predpis členského štátu stanovujúci právo spotrebiteľov na náležitosť zmluvy o spotrebiteľskom úvere o výške, počte a termínoch splácania úrokov a poplatkov. Ak sa rozsudok týka aj úrokov a poplatkov, potom či je nad rámec smernice 2008/48/ES v spojení s jej čl. 10ods.2 písm. j/ aj iné legislatívne vyjadrenie spôsobu splácania úrokov a poplatkov, než je splácanie vyjadrené amortizačnou tabuľkou?

Vec je vedená na Súdnom dvore EÚ pod sp. zn. **C-331/18**.

6. ZÁVER

Uznesenie Najvyššieho súdu SR o potrebe eurokonformného výkladu ustanovenia Zákona č. 129/2010 Z. z. o členení splátok spotrebiteľského úveru sa nevysporiadava s judikatúrou Súdného dvora EÚ pojednávajúcou o zákaze eurokonformného výkladu vnútroštátneho práva, ak by takým výkladom došlo k porušeniu vnútroštátnych výkladových metód, k porušeniu zásady právnej istoty alebo zákazu retroaktivity.

Najvyšší súd SR založil svoj výklad len na teleologickom výklade Zákona č. 129/2010 Z. z. (úmysel zákonodarcu vyjadrený v dôvodovej správe k nemu) bez toho, aby posúdil, či nedošlo prípadne aj k neúmyselnému chybnému transponovaniu Smernice do vnútroštátneho práva a bez toho, aby skúmal, aký význam zákonodarca prisúdil predmetnému slovnému spojeniu v čase, kedy ho zákonodarca použil vo vnútroštátnom právnom poriadku po prvý krát. Navyše, pri teleologickom výklade celkom opomenul tú časť dôvodovej správy k novele Zákona č. 129/2010 Z. z. (zákonu č. 279/2017 Z. z.), ktorým zákonodarca vyslovene uvádza, že „ak by sme predmetné ustanovenia ponechali v zákone č. 129/2010 Z. z., Slovenská republika by išla nad rámec podmienok stanovených

smernicou“ a z tejto dôvodovej správy do svojho rozhodnutia selektívne vybral len tú časť, ktorá podporuje jeho závery.

Uznesenie Najvyššieho súdu SR vnáša do právnych vzťahov mimoriadnu právnu neistotu, kedy sa rôzne pojmy vykladajú totožne (ust. § 9 ods. 2 písm. l) pred novelou a po novele účinné od 01.05.2018, ale aj ust. § 4 ods. 1 písm. h) a ust. § 5 ods. 2 písm. a) zákona č. 129/2010 Z. z.).

Spojením historického výkladu skúmanej právnej normy s princípom právnej istoty, použitím všetkých ostatných výkladových metód ako aj porovnaním znenia právnych noriem obsiahnutých na rôznych miestach zákona č. 129/2010 Z. z., nie je možné dotknutému ustanoveniu Smernice priznať nepriamy účinok v znení zákona č. 129/2010 Z. z. účinného do 30.04.2018.

V Bratislave, dňa 15.06.2018

WEBBER LEGAL, s.r.o.

Mgr. Anton Pavúk
advokát a konateľ